

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาชะกาดธุรกิจและการปฏิบัติของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนราธิวาส ในบทนี้เป็นการเสนอวิธีการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยประชากรการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง การวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ได้แก่ สหกรณ์อิสลามจำนวน 22 สหกรณ์ ที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส โดยใช้วิธีเลือกเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งผู้วิจัยเลือกบุคคลหนึ่งบุคคลใด ดังต่อไปนี้ ได้แก่ ประธาน รองประธาน ผู้จัดการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจการชะกาดหรือเหรัญญิกของสหกรณ์ จำนวนสหกรณ์ละ 1 คน รวม 22 คน

ตารางที่ 5 รายละเอียดชื่อสหกรณ์อิสลาม และสถานที่ตั้ง

ลำดับ	ชื่อสหกรณ์	สถานที่ตั้ง
1	สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงคารุลอามาน นราธิวาส จำกัด	55 ม. 2 ต.โคกเคียน อ.เมือง
2	สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงอามานคามัย จำกัด	20/11 ต.บางนาค อ.เมือง
3	สหกรณ์ผู้ใช้น้ำลุ่มน้ำบางนรา 1 จำกัด	76 ม. 3 ต.กะลุวอเหนือ อ.เมือง
4	สหกรณ์การเกษตรเพื่อการ ตลาดลูกค้า ธ.ก.ส. นราธิวาส จำกัด	622/1 ม.8 ตำบลล่ำกู่ อ.เมือง

¹ สัมภาษณ์และตรวจเช็คกับนายอานูวา มะหะยอ นักวิชาการตรวจสอบบัญชีสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ นราธิวาส เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2555

ตารางที่ 5 รายละเอียดชื่อสหกรณ์อิสลาม และสถานที่ตั้ง (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อสหกรณ์	สถานที่ตั้ง
5	สหกรณ์รถยนต์โดยสารขนาดเล็กบาเจาะ จำกัด	232 ม. 4 ต.บาเจาะ อ.บาเจาะ
6	สหกรณ์การเกษตรบาเจาะ จำกัด	499 ม. 2 ต.บาเจาะ อ.บาเจาะ
7	สหกรณ์การเกษตรลูโบะบือซา จำกัด	42/10 ม. 4 ต.ลูโบะบือซา อ.ยิงอ
8	สหกรณ์การเกษตรสะพานเหล็ก จำกัด	28/3 ม. 7 ต.ละหาร อ.ยิงอ
9	สหกรณ์ผู้เลี้ยงแพะนราธิวาส จำกัด	133/1 ม. 4 ต.ตะปอเยาะ อ.ยิงอ
10	สหกรณ์ศรีสตรีนราธิวาส จำกัด	23 ม. 3 ต.ยิงอ อ.ยิงอ
11	สหกรณ์การเกษตรศรีสาคร จำกัด	169 ม. 1 ต.ซากอ อ.ศรีสาคร
12	สหกรณ์การเกษตรรือเสาะ จำกัด	224/54 ม. 1 ต.รือเสาะออก อ.รือเสาะ
13	สหกรณ์อิสลามสุโหลง โกลก จำกัด	50 ถ. วามันอำนวย ต.สุโหลง-โกลก อ.สุโหลง-โกลก
14	สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงชุมชนศรีอามาน จำกัด	ชุมชนศรีอามาน ต.สุโหลง-โกลก อ.สุโหลง-โกลก
15	สหกรณ์การเกษตรสุโหลง โกลก จำกัด	550 ถ.ประชาวิวัฒน์ ต.ป่าเสมต อ.สุโหลง-โกลก
16	สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงสุโหลง โกลก จำกัด	992 ซ. 17 ถ.ประชาวิวัฒน์ อ.สุโหลง-โกลก
17	สหกรณ์ร้านค้าครูดารุสซาลาม จำกัด	137 ม. 7 ต.ตันหยงมัส อ.ระแงะ
18	สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงบ้านลาไม จำกัด	30/2 ม. 5 ต.บองอ อ.ระแงะ
19	สหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านไอร์กรอส จำกัด	1 ม. 5 ต.จะแนะ อ.จะแนะ
20	สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงเจาะไอร้อง จำกัด	109/1 ม. 1 ต.จวบ อ.เจาะไอร้อง
21	สหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านบาโงดุดง จำกัด	9/1 ม.6 ต. จวบ อ.เจาะไอร้อง
22	สหกรณ์การเกษตรแว้ง จำกัด	123/4 ม. 2 ต.แว้ง อ.แว้ง

3.2 แบบแผนการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) เพื่อศึกษาวิธีการคำนวณชะกาศธุรกิจที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม รวมกับการศึกษาจากข้อมูลภาคสนาม (Field Study) เพื่อศึกษาวิธีการคำนวณชะกาศของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนครราชสีมา

3.2.1 การศึกษาวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นการศึกษาวิจัยจากแหล่งปฐมภูมิ ได้แก่ อัลกุรอาน อัลหะดีษ ตำราทางวิชาการอิสลามต่างๆ โดยเฉพาะจากตำราหลักๆ ในมัซฮับต่างๆ เช่น มุวัฏฏะฮะ อัลอุม อัลมััจญ์มูอ์ และอื่นๆ รวมทั้งตำราของอุละมาอ์ในร่วมสมัย เช่น ฟิกฮชะกาศ ของยูซุฟ เกาะเราะฮ์อูวีย์ ตลอดจนวิจัย วารสาร บทความและข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์

3.2.2 การศึกษาจากข้อมูลภาคสนาม (Field Study) เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติของสหกรณ์อิสลามในการดำเนินการที่เกี่ยวกับชะกาศธุรกิจ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 ชนิดของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการชะกาศธุรกิจของสหกรณ์อิสลามในจังหวัดนครราชสีมา

3.3.2 การสร้างเครื่องมือ

3.3.2.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารต่างๆ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์ ความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการทำแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยในครั้งนี้

3.3.2.2 ผู้วิจัยร่างแบบสัมภาษณ์ขึ้นให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.3.2.2 ผู้วิจัยพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 คำชี้แจงเกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์

3.3.3 รูปแบบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือ ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ขึ้น ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำชี้แจงเกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสหกรณ์ ได้แก่ ปีก่อตั้ง จำนวนสมาชิก ทั้งหมด จำนวนสมาชิกที่เป็นมุสลิม สัดส่วนระหว่างสมาชิกมุสลิมและไม่ใช่มุสลิม และธุรกรรมทางการเงินของสหกรณ์

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับชะกาด ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับการจ่ายชะกาด วิธีการคำนวณ เหตุผล ตลอดจนวิธีการแจกจ่ายทรัพย์สินชะกาดแก่กลุ่มเป้าหมายผู้รับชะกาด

3.3.4 การตรวจสอบเครื่องมือ

3.3.4.1 หลังจากที่ผู้วิจัยได้พิมพ์แบบร่างเพื่อการสัมภาษณ์ตามที่ได้กล่าวไปแล้ว ในข้อ 3.3.3 ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากวิทยาลัยอิสลามศึกษา เพื่อออกหนังสือ ขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

3.3.4.2 ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย และได้ให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์ในด้านต่างๆ

3.3.4.3 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.3.4.4 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่สหกรณ์จำนวน 14 ท่าน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ โดยการวัดความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ในด้านความยากง่าย ความเหมาะสม และความครอบคลุมของเนื้อหา โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) โดยมีค่าเฉลี่ย 0.9

3.3.4.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ แล้วนำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงตามที่กำหนด

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.4.1 การเก็บข้อมูลเอกสาร

3.4.1.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากอัลกุรอาน ตำราอรรถาธิบายอัลกุรอาน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชะกาต เช่น ตัฟสีร์อิบนุกะษีร์ ตัฟสีร์อัลกุฎบีย์ ตัฟสีร์อฎฎะบะรีย์ ตัฟสีร์อัยยะฮฺอะละบีย์ เป็นต้น

3.4.1.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากอัลหะดีษ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชะกาตประเภทต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชะกาตธุรกิจ ตามที่นักบันทึกอัลหะดีษได้บันทึกไว้ เช่น เศาะฮ์ฮุคอรีย์ เศาะฮ์ฮุสลิมีฮ์ สุนันอะบูดาวัูด สุนันอัตติรมิซีย์ สุนันอันนะสาอีย์ พร้อมคู่มือหลักฐานยืนยันระดับความถูกต้องของหะดีษจากตำราของอัลอัลบานีย์

3.4.1.3 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการตำราของบรรดาอุละมาอ์ในอดีต ที่ได้บันทึกไว้ในตำราฟิกฮ์ของมัซฮับต่างๆ ของอิสลาม เช่น ตำราอัลอุมมของอิมามอัชชาฟีอีย์ อัลมััจญ์มูฮ์ของอิมามนะวาอีย์ และตำราของบรรดาอุละมาอ์ร่วมยุค เช่น ตำราของยูสุฟอัลเกาะเราะฮ์ญอวีย์ เป็นต้น

3.4.1.4 เก็บรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย วารสาร และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชะกาตธุรกิจ ตลอดจนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ปรากฏในเว็บไซต์ต่างๆ

3.4.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม

3.4.2.1 ผู้วิจัยได้ขอหนังสือจากวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ทำการเก็บรวบรวมเพื่อการวิจัย จากกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 22 สหกรณ์ โดยผู้วิจัยติดต่อกับกลุ่มตัวอย่างทางโทรศัพท์ล่วงหน้า ก่อนที่จะไปส่งหนังสือและดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

3.4.2.2 ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดด้วยตนเอง จำนวน 22 สหกรณ์ๆ ละ 1 ท่าน โดยจะลงพื้นที่ในตามวันที่กลุ่มตัวอย่างมีความสะดวกในการให้สัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ติดต่อไปแล้วทางโทรศัพท์

3.4.2.3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไปของสหกรณ์ และส่วนที่เกี่ยวข้องกับชะงาดธุรกิจของสหกรณ์ โดยใช้เวลาประมาณสหกรณ์ละหนึ่งชั่วโมง

3.4.3 การตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล

3.4.3.1 ศึกษาทบทวนข้อมูลที่ได้รับรวบรวมในภาคเอกสาร

3.4.3.2 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จัดบันทึกจากการสัมภาษณ์ มารวบรวม สรุปผลและตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.4.3.3 สอบถามเพิ่มเติมทางโทรศัพท์หากมีข้อสงสัยในข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร ผู้วิจัยจะใช้หลักการดังต่อไปนี้

3.5.1.1 หลักการอุสูลุฟิกฮฺในการอ้างอิงหลักฐานตามระดับความเชื่อมั่น เช่น การยึดหลักฐานอัลมุตะฟีก (المُتَّفِق) ¹ ก่อนที่จะอ้างถึงหลักฐานอัลมุคะดัลฟ (المُخْتَلَف) ²

3.5.1.2 หลักการตรีญีหฺ เช่น อัศเศาะฮีหฺ อัลอะเศาะหฺ อัลอฺซุฮฺ และอัลมัชฮูร

3.5.1.3 หลักการอุลุมอัลหะดีษ เช่น อัศเศาะฮีหฺ อัลหะสัน และอัฎฎะอียะฮฺ

3.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเบื้องต้น และแจกแจงจำนวนคิดเป็นค่าร้อยละ

¹ หลักฐานที่บรรดาอุละมาอ์เห็นพ้องกัน ในความเป็นหลักฐาน

² หลักฐานที่บรรดาอุละมาอ์ถกเถียงกัน ในความเป็นหลักฐาน

มุศฏอฟา เป็น มุหัมมัด เป็น สะลามะฮฺ (Mustafa bin Muhammad bin Salāmah, n.d. : 98) กล่าวในหนังสืออัดตะซีต ว่า หลักฐานตามความเห็นพ้องกันและเห็นต่างกัน ในบรรดาอุละมาอ์แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. สิ่งที่ทุกคนเห็นพ้องกัน ในความเป็นหลักฐาน คือ อัลกูรอาน และอัลสุนนะฮฺ

2. สิ่งที่อุละมาอ์ส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นหลักฐาน คือ อัจญ์มาอ์ (الاجْمَاع) และกียาส (القِيَاس)

3. สิ่งที่อุละมาอ์มีความเห็นต่างกัน คือ อัลเกาลุศเศาะหาบีฮฺ (الْقَوْلُ الصَّاحِبِيّ) ชุรอมนันก็อบละนา

(سُورَةُ الْمُنَانِ) อิศติศหาบูลอะคัม (اِسْتِضْحَابُ الْعَدَمِ) อิศติศหาบูลหุกุมอัสสาบิก (اِسْتِضْحَابُ الْحُكْمِ الْمُنَابِقِ) อัลอิสติศลาหฺ

(اِسْتِضْحَابُ الْاِسْتِضْلَاحِ) อัลอูรฟ (الْعُرْفُ) อัลหียัลละฮฺ (الْحَيْلَةُ) และสัดคุษษะรออียะฮฺ (سُدُّ الْمَرَايِطِ)